

2
IOANNIS BAPTISTAE PASSERI

PISAVREN. NOB. EVGVBINI

DE TRIBVS VASCVLIS ETRVSCIS

ENCAVSTICE PICTIS

A CLEMENTE XIII^L

P. O. M.

IN MVSEVM VATICANVM INLATIS

DISSERTATIO.

FLORENTIAE, MDCCCLXXII.

Ex Typographia Mouckiana. Cum adprobet.

RELIQVIAS, VETERVMQUE VIDES MONIMENTA VIROVVM.
Virg. Aeneid. lib. IX. v. 356.

CLEMENTI XIII

P. O. M.

ANTIQUARIAE. ERVDITIONIS. PROPAGATORI

E X I M I O

AESOLVTISSIMAM. HANC. DISSERTATIONEM

CLARISS. PASSERII

DE. IMAGINIBVS. ET. SYMBOLIS

TRIVM. VASORVM. ETRVSCI. OPERIS

Q V A E

PRINCIPIS. NOSTRI. SANCTISS. ET. SAPIENTISS.

LARGITATE

IN. VATICANVM. MVSEVM

A. SE. CVMVLATISSIME. DITATVM

INVECTA. EVERVNT

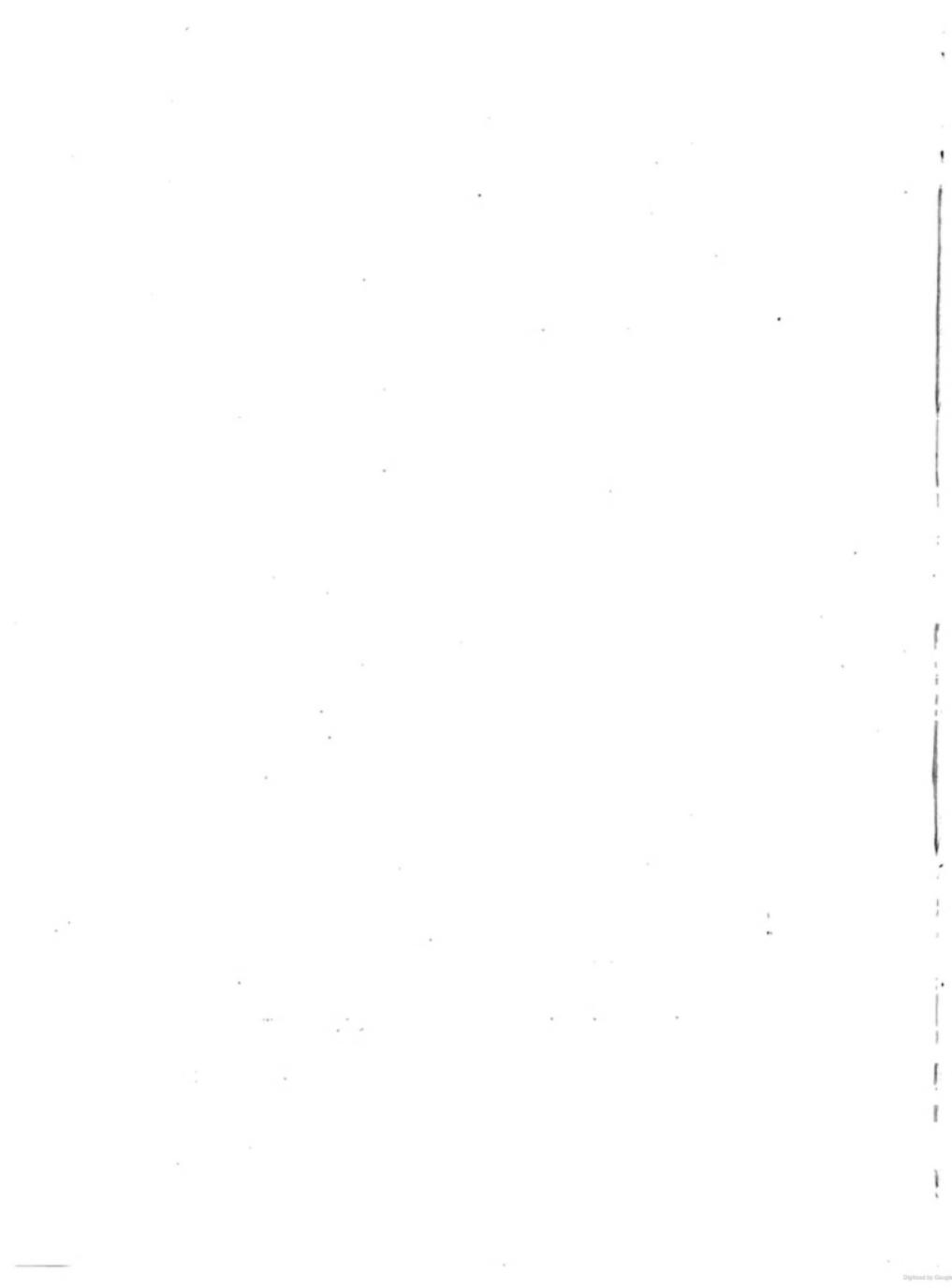
REGINALDV. COMES. ANSIDAEVS. PATR. PERVS.

M. A. CARD. PRONEPOS

DEVOTVS. NOMINI. MAESTATIQUE. EIUS

DEMISSISSIME

o

ARGUMENTVM DISSERTATIONIS.

- I. *Vasa Etrusca antiquissima olim a Romanis pefsumdata ob invidiam libertatis seculo hoc innocentissimo Romam servanda consigunt.*
- II. *Perusia feracissima Monumentorum Etruscorum, eorumque custos, & decus.*
- III. *Vasorum Etruscorum laus, & illorum Picturae mira industria, atque artificium.*
- IV. *Examinatur Pictura Vas I. & referatur ad pompas nuptiales, in qua cernitur imago sponsae ad vivum expressae. Perpenditur ornatus capitis, nempe reticulus, ejusque ratio, & insitio antiquissima; item seni crines, quibus sponsae ornari solebant. Obiter quaeritur quis fuerit cultus capitis Virginum Etruscarum.*
- V. *Pictura Vas II. pertinet ad collationem Togae virilis. Coeremoniae plures hujus solemnitatis referuntur. Togae forma describitur, ejusque defensionae modus, & tempus, quo communius traduceretur, nempe Saturnalibus Decembri, & festis Bacchi Ianuario.*

¶ VI. ¶

VI. *Tradita Adolescentibus Toga, Ramusculus felicis arboris conseri solebat Genius pueri sacer, multaque religione ali solebat. Praetexta a pueri dimissa cum aurea Bulla Laribus domesticis dedicari solebat. Parentes manuca civiliis vitae natis, qui Togam acceperunt, ante Deos domesticos tradere consueverant. Tyrones nuper Toga donati per annum numquam exercitii incedere debebant ea penitus conceleti.*

VII. *Exponitur Pictura III. Vasis eiusdem argumenti, ubi Genius Tyronis alatus palam interest sacris hac occasione sibi oblatis, bisque sibi litatum demonstrat.*

C. Mariotti Perug. del:

F. Allegriini inci:

DISSERTATIO.

I.

C. M. Perug. del

F. A. inci.

PERIS antiquissimi
Vasa Etrusca gra-
phice illius Nationis
mores exprimentia,
& in Agro Perusino
quinto ab Vrbe la-
pide, eo in loco, quem MANDO-
LETVM appellant, circa vigesimum
huius

hujus seculi annum defossa, ad sacrarium, & tutelam universae antiquitatis configuiunt sub auspicio CLEMENTIS XIII. P.O.M. divinarum simul & humanarum scientiarum Amplificatoris, ut quae olim a Romanis pessimumdari, veluti spolia ex hostibus, per iniuriam solebant, nunc inter mitissimi seculi studia in sacratissima illa totius generis humani arce, admirationi simul, & instructioni ultro oblata convenirent. Ab hac humanitate recesserat olim Iulius Caesar vivis pariter & mortuis infensus, de quo Svetonius in ejus Vita cap. 81.

*Can in Colonia Capua dedubti Lege Italia Coloni ad extuendas villas sepulchra vetustissima disicerent, idque eos studiosius facerent, quod aliquantum vasorum operis antiqui scrutantes reperiebant: Tabula aenea in monu-
memo,*

¶ IX. ¶

mento, in quo dicebatur Capys conditor Capuae sepul-
tus, inventa est conscripta &c. Id vero non
sine iniuria Legum de sepulchris
toleratum est, ut morum antiquo-
rum memoria deleretur, ne si per-
mansisset, antiquae libertatis re-
cordatio excitaretur.

I I.

Perusia Monumentorum huius-
modi mater, atque per tot secula
melioris fortunae anxia custos, una
fuit ex xii. Etruriae Urbibus,
quae in foedus arctissimum conve-
nerant a prima usque origine ex
quo *Chirim* Noe nepos in hanc Ita-
liae Insulam (ut Scriptura divina
loquitur) progeniem suam colle-
cavit. Hinc semper in divinis Lit-

B teris

teris Italia nomen *Chittim* obtinuit
haud ambiguo documento primae
originis, & conditoris; pudet enim
nos, qui Etrusci sumus, meque
præsertim inter Volsinios, Tarqui-
niosque Farnesii natum, originem
a Celtis deducere, ut affirmare non
dubitavit ingeniosus quidam som-
niator, quem nuper refellere coa-
ctus sum inter Ephemerides Flo-
rentinas. Insitam vero usque a pri-
ma origine libertatem foedere so-
ciali Perusia servavit illaefam us-
que ad execratas *Perusinas Aras*, quam
ignominiam male reparatam titulo
Auguflae virtus Populi bellica, & ani-
mi magnitudo compensavit, potis-
sime vero litterarum splendor, qui-
bus debo quaecumque illa fuerint
tyrocinia mea, atque progreslus.

Sed

Sed neque praetermittam Vrbem
hanc florentissimam devinxisse sibi
eruditorum animos non modo ob
studium has antiquitatis reliquias
colligendi , sed etiam illustrandi ,
inter quos omnium primus Claris-
simus Ciattus , qui cum vidisset
supellec̄t̄ilem hanc toto fere orbe
distrahi , in eius egregio opere
De Perusia Etrusca potissima Perusinorum
monumenta typis evulgavit . His
vero unice nocuit inanis illa tam
remotae antiquitatis reverentia ,
qua ea numquam intelligi posse cre-
debatur , quam nuper substulit si
non felicior doctrina , maior tamen
Mundi audacia ad mirificum festi-
nantis , ne , quae imminens aetas
deterior peritura est , penitus de-
perirent. Inter eos vero , qui hu-
ius

ius studii primordia in magno illo litterarum emporio exceperunt, iure merito computamus MARCVM ANTONIVM ANSIDAEVM Cardinalem Amplissimum, & numquam interituri nominis virum, qui monumenta universa Patriae suae quotquot prodiere, dum vixit, in avitum Museum inferenda curavit, haud ignarus, futurum fuisse, ut quidquid praeclarus emergeret e tenebris, fortunae aliquando Principis Vrbis reservaretur, haud indignum putans Viro Praefule in Etrusca eruditione versari, cum plerique Ecclesiae Patres in eius Nationis Libris, qui tunc extabant, curam suam impenderunt, ut vulgi errores, qui tum irrepserant, obelo censorio expungerent.

III.

I I I.

Inter consultissima Etruscae industriae opera computanda sunt vasa fictilia encaustice picta, quae immortali quodam artificio semperque vernante non mores tantum Etruscorum nobis obiiciunt, sed loquacissime interpretantur, ita ut pene Librorum illius Nationis iacturam compensent, totamque seriem vitae eius Gentis, ac si praefens esset, exponant. Evidem nec Graeci, nec Romani tanto nos subfido adiuverunt ambitione marorum, auri, & argenti exultantes, quo barbaros ab extremo Septentrione ad rapinam accerserunt. Habuere haec imperia scriptores,

C & hi-

& historicos casus & prolapcionis suae, ex qua tamen nusquam surrectura erant; at contra Etrusci obsequuti sunt sigula, quorum subsidio reviviscerent, facilique tractu penicilli festinantis ad aeternitatem gloriae reparandam, cui haec sphragismata commendabant, quibus nonnisi Romani Coloni apud Capuam nocuere, quandoque tamen desiderandis. Sed antequam singula perscrutemur, operae pretium est artificium illorum, summasque leges attingere, quarum ductu in exercitio operum regabantur. Lex praeccipua fuerat, ut Pictura nihil inane, aut frivolum exprimeret, sed tantum instrueret. Ab hoc instituto sese emanciparunt artifices orientales, quorum toren-

toreumata hodie in pretio sunt ,
 quae nec suos erudiunt , nec exter-
 teros ; deterius vero si instruant ,
 nec enim nisi otia illius Gentis re-
 ferre callent , putidi fumi ex ore
 exhalati vapores iniuriosos , & cal-
 dae compotationem , quae nimium
 inter nos diffusa inertem Italiam
 speciosissimis in tabernis deforma-
 vit . Unus hic Argillae splendor ;
 quam murrheam vocat Propertius

4. 5. 26.

Murrheam in Partis pocula colla foci.

At pictura Etrusca totam nobis ex-
 ponit mythologiam rebus Etruscis
 explicandis addictam , Heroicorum
 temporum exempla ad imitationem
 exposita ; hinc patet tota Ilias ;
 hinc Vlyssis errores , & Thebana
 utraque historia plena portentis ,
 atque

atque formidine , quam ex Homero Statius noster sibi subripuit ; hinc pompaे qua sacrae , qua civiles expressae sunt , quoque ordine ducerentur apparent , & dito designantur . Id praeccipue praefstat in Sacris Bacchicis , quae alioqui secreto exitiali obtenebrata a Pictoribus hisce sycophantiae adversis liberaliter patefacta sunt . Altera demum lex Pictorum Etruscorum perennis fuit , ut historiae , aut fabulae semper alluderent ad actionem , in quam Vasa parabantur , unde amplissima patebat via ad magnificentiam , & admirationem conciliandam Deorum , & Heroum interventu , quo caeremoniae nobilitantur . In hoc vero Pictores Pisaurenses duobus ab hinc seculis

lis Etruscos imitati sunt, cum ad-
huc illorum exemplaria, quae Flo-
rentiam abiere, apud nos essent.
Habeo enim apud me Crateres in
usum puerperii concinnatos, in
quorum uno Ledae partus, in al-
tero Alcmenae expressi sunt cum
universo apparatu, quo utraque
historia expressa est a Poetis. Cae-
terum iidem Pictores nostrates adeo
tenaces fuerunt praescriptionis E-
truscae, ut illorum Picturae totam
fere habeant in Lascibus novi, &
veteris Testamenti Sacram Histo-
riam, insuper universam Roma-
nam, & Ovidii Fabulas, quas ho-
nestus homo ignorare non potest,
ne barbarus videatur.

I V.

Vasa, quae observanda propo-
nimus, tria sunt, & mole, & in-
columitate spectanda, & regio quo-
cumque apparatu dignissima. Ho-
rum primum pertinet ad ritus
nuptiales, reliqua vero duo ad
caeremonias, quae apud Etruscos
primum, deinde apud Romanos
peragi solebant, cum eorum filiis
circa annum xvi. deposita Bulla
aurea, ac veste praetexta, toga pu-
ra communis Civium tribuebatur
adhibitis quibusdam ritibus. Id
Sacrum Praetextatum nuncupabant, de quo
videndus Quintilianus, & qui de
ritibus, & moribus Romanorum
egegerunt. Primum igitur Vas ad
Nu-

N.^o I.

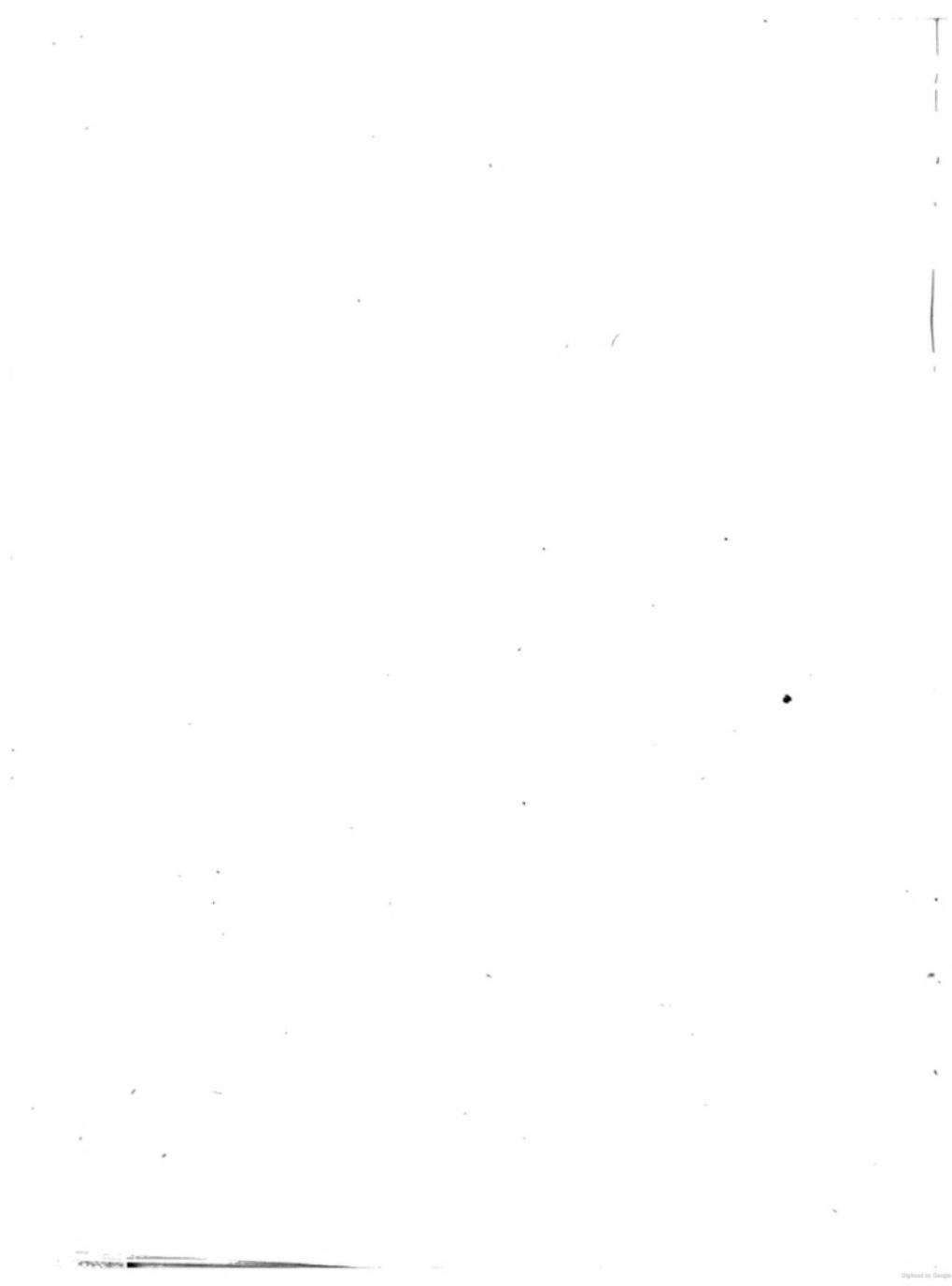

Vas Etrusca^s Altitudinis Palmorum duo Rom:

C. Mariotti Perus. del.

*F. Allegri*ni* inc.*

N.^o I.

Altera Facies Vasis.

C. Mariotti Perus: del:

F. Allegrini inc:

Nuptias puto referendum, nam multa in his pompis Vasa deferri consueverant, praesertim vero cum aqua, & igne, mysticis elementis caloris, & humoris, quae ad generationem maxime conferre arbitabantur. Haec vero Matrimonia hoc ritu celebrata sanctissima, & inviolabilia existimabantur, quapropter puriter facere censebantur, qui hoc ritu uxorem ducerent, ut colligitur ex Novio *Virgine praegnante* apud Nonium *de indiscretis adverbis*;

Squere me, puriter volo facias,

Igni, atque aqua volo hunc accipere.

Deferebatur Cumerus, de quo Varro lib. 6. de Ling. Lat. *Dicitur in Nuptiis Casmillus, qui Cumerum fert, in quo quod sit in ministerio plerique extrinsecus negligunt.* Et Festus: *Cumerum vocabant antiqui Vas quoddam, quod opertum.*

in Nuptiis serebant, in quo erant nubentis utensilia.

Vasa praeterea omnia in usum mensae ore repando ad vina ex simpulis ministranda parabantur, quae omnia ornamentis aptissimis ope picturae concinnabantur, veluti magnificentum illud Bononiae in aedibus excelsae Familiae Bentivolae, in quo raptus Leucippidarum a Dioscuris perpetratus expressus est. In his vero vasculis non semper historiae expressae sunt, praesertim festinantibus Nuptiis, quin aliquando solum caput sponiae ad vivum efformatum observatur, ut in praesenti vase, & aliis, quae inter picturas Etruscas T. I. referendas curavimus. Nec praetereunda est altera coniectura, quod aliquando Familiae Etruscae me-

melioris notae, quae Deorum in-
anium fabulas refellebant, hasce
ineptias penitus evitarent; cer-
tum est enim floruisse apud Etrus-
cos scholam quandam ele^tissimam
Philosophiae, in qua reiecta Deo-
rum pluralitate, ac ridiculis Theog-
oniis, iisque in plebeculam re-
iectis, docebatur unum omnino
esse Deum conditorem omnium,
atque custodem, aeternumque ma-
lorum vindicem, & bonorum re-
muneratorem; ut Tom. II. Pictu-
rarum ostendi peculiari Disserta-
tione *D: Arcana Etruscorum Philosophia*. Hae
vero sponsarum imagines, quarum
unam hic expressam producimus,
luculentissimo cultu apparari sole-
bant, praesertim vero margaritis
supra frontem instar radiorum emi-

E nen-

nentium, non ambiguo testimonio
pro sapiae splendidissimae; aliquan-
do vero minori fastu pro variis sin-
gulorum populorum institutis. In
hoc uno tamen consensere Matro-
nae universae, ut more maiorum
totum capillitum reticulo include-
rent, & occurrentibus invicem fa-
sciis, supra frontem constringe-
rent. **Varro de Ling. Lat.** *Quod er-
fillia conineret dictum a rete reticulum;* & No-
nius: *Reticulum tegmen capit is muliebre.* Id ve-
ro gestamen a Religione profectum
est, eo namque & Vestales, &
Bacchae utebantur. **Quinimmo Ma-**
**tronae haec reticula velut grati-
fima Diis, & Deabus votiva offe-
rebant. Idem Varro in Sesquiuliss.**
apud Nonium cap. de gen. Vest.
v. Strophium: *Suspendit Laribus marinas mol-*

les,

❖ XXIII. ❖

les, pilas, reticula, ac floribria. Nec mirum, cum enim Matres familias, veluti Sacerdotes apud domesticos Deos, & sacra privata censerentur, quibus interdiu sine stola, seu pallio superiore caeremonias obire contingeret, ne nudo capite litarent; placuit hoc reticulo semper paratas esse, & promptas sacrificio. Caeterum inducto urbanis moribus hoc cultu capitis, nihil obstabat, quin etiam Matronae, quae a Deorum inanum honore alienae erant, eodem ornatu uterentur, nam veteres foeminae a novitate maxime abhorrebant, ut ornatum quem a maioribus aliquando excepissent mordicus retinerent. In hoc vero semper laudavi Alexandri Severi sanctionem, quam refert Lampridius:

dius: Matronas regias contentas esse debere uno reticulo, atque inauribus, & bacchato monili, & corona, cum qua sacrificium facerent, & uno pallio auro consperso, & cyclade, quae sex uncii auri plus non haberent. Ex capillis vero reticulo inclusis circa utramque auriculam tres cirri disfluebant, ut in caeteris omnibus Picturis, & praecipue in hac praesenti observamus, quod quidem senis crinibus ornari dicebatur. Ita Festus: Senis crinibus nubentes ornantur, quod is ornatus verisflavus fuit; & quidem quod eo Vestales Virgines ornantur, quarum castitatem viris suis spondeant. De Virginibus, an passis, seu colligatis crinibus uterentur, nihil adhuc compertum habeo. Vidi equidem sigilla Virginum votiva passis post terga capillis efformata, ut apud Bonarotum de Nummis Carpincis, Gorium Musci Eirufi

Tom. II. inter Picturas Etruscas, quas
 retuli in *Prolegomenis ad Tractatam Ioannis
 Baptistae Donii de Lyra Barberina*, ac
Musica Veterum, ac recensui in T. c*ii*.
 Picturarum Etruscarum Tom. II.
 Habeo etiam huiuscmodi Icunculas
 aereas apud me. Ast hic cul-
 tus erat Mulierum vota concipien-
 tium, & puerarum, quae ideo
 crines effundebant, ne quid ligat-
 tum haberent in toto corpore, quod
 universum Numinibus addictum
 esse reputabant, ut late demonstra-
 vi ad T. L*IX*. & L*IX*. earumdem Pi-
 cturarum. Notandum praeterea est
 huiusmodi sigilla sinistra manu tu-
 nicam attollere more gradientium;
 quod simulacro *Spei* plerumque tri-
 buitur, sed magna oritur mihi su-
 spicio apud Etruscos sub hac ima-

F gine

gine Deam Iuventam fuisse expressam ; eamque unam eandemque esse cum Spe, quod Iuventus plerumque plena spei videatur.

V.

Gemina Vasa sequentia, ut supra innuimus *ad Sacrum Praetextatum* pertinent, quo adolescentes deposita Praetexta Togam puram, & candidam afflumebant, de quo Quintilianus laudatus, & qui de re vestiaria. Et primo quidem pueris cum ad annum **xvi.** pervenissent (nam eo usque Toga utebantur Praetexta purpura, & Bulla aurea) virilis Toga pura, & candida sumenda erat. Tunc vero praemissis quibusdam caeremoniis, in quibus potis-

N.º II.

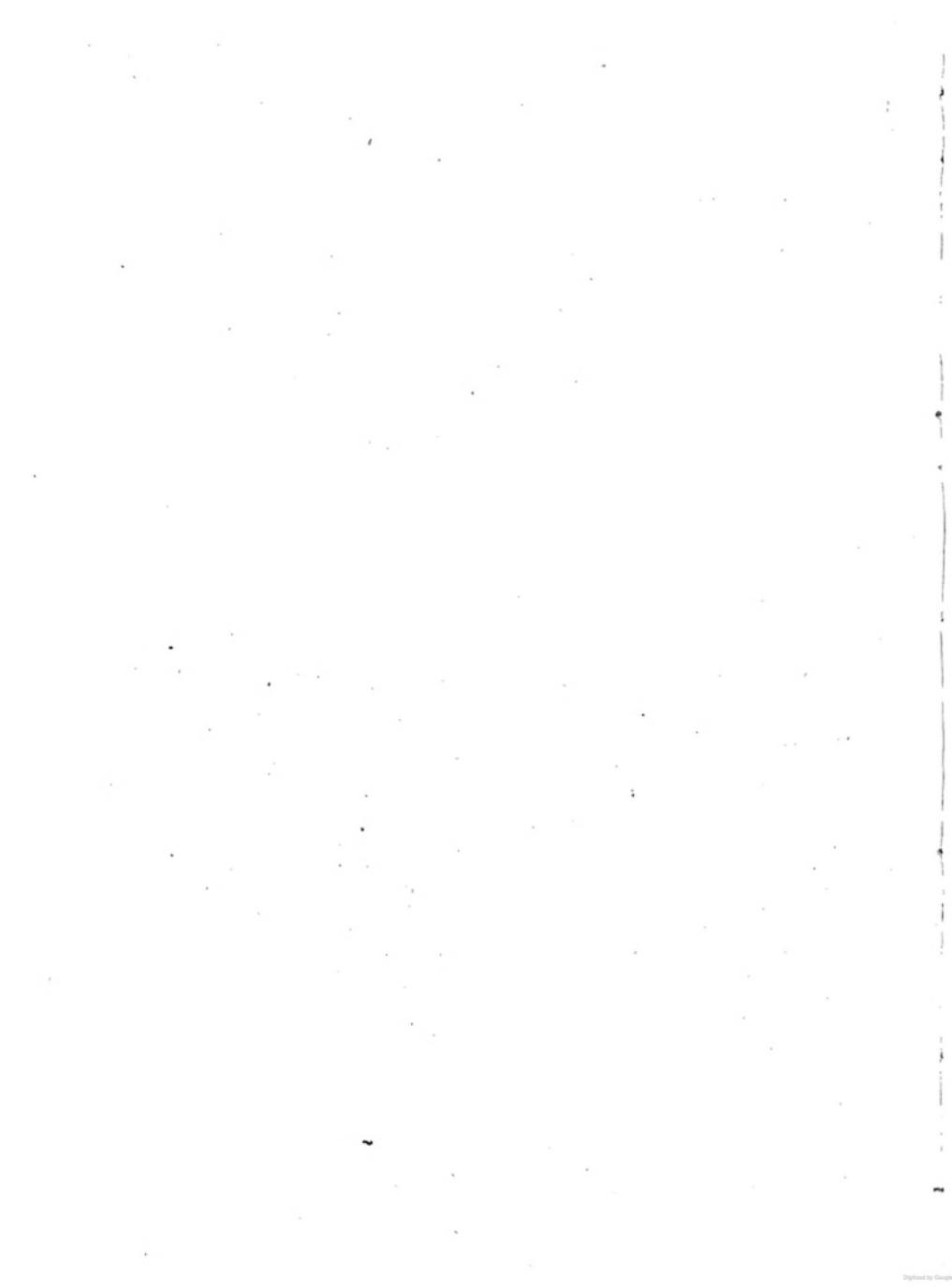

Var Etrusca ad Altitudinis unius Palni Rom:

C. Mariotti Perus: del:

F. Allegri inca:

potissimam partem Religio sibi usurpabat, illis primo detondebatur coma, quam prolixam prius deferebant, ex qua *caſillati* dicebantur. Exinde usque ad humeros protrahi ex veteri instituto non licebat. Praemittebantur Balnea sacra, non tantum ad nitorem corporis, sed ex Religione quadam vehementi, ex qua putabant aquam tot Deorum habitaculum virtute maxima pollere culparum omnium ablendarum ad novam vitam sanctius instituendam. Id satis superque colligitur ex Picturis Tom. I. in quibus haec lavacra, & forma Fontium frequenter apparet. Quas vero quantasque virtutes hisce ablutionibus adſtruerent veteres; paſſim ubique adnotavimus, praefer-
tim

tim vero eiusdem Operis Tom. III:
qui sub praelo est, ubi Picturas
sepulcrales digessimus. Interim Bul-
la aurea, & Praetexta Puero de-
traeta, & in orbem per cingulum
decusatum constricta, veluti eme-
rita Diis domesticis offerebatur.
Prop. 4. I. 132.

*Mox ubi Bulla rudi demissa est aurea collo
Matis, & ante Deos libera sumpta Toga.*

Hinc primum Tunicula nova sine
manicis tribuebatur Iuveni, insuper
vero Toga candida eidem cir-
cumponebatur ex lana, commune
Etruscorum operimentum. Huius
forma simplicissima fuit, pannus
nempe quadratus latitudinis huma-
nae statura, duplae vero longitu-
dinis, qui in rhombum protractus,
ut geminos angulos acutos effor-
maret,

maret, unus ex his imponebatur
 antrorsum humero sinistro. Reli-
 qua pars reflexa circa terga colli-
 gebatur super humerum dexterum,
 vel subitus brachium cum exerti
 incederent. Reliquum Togae pe-
 ctus, & ventrem tegebat, iterum-
 que angulus extremus acutus reii-
 ciebatur supra latus sinistrum fibu-
 la confirmatum ne disflueret. Ars
 vero, qua circa pectus disponeba-
 tur, studiosissima erat, ut magnifi-
 cos quosdam sinus efformaret, quo
 indumento nihil grandius, aut au-
 gustius unquam inventum est, at-
 que aptius Sculpturae. Hoc habitu
 Tyrones (nam hoc nomine per
 integrum Annum vocabantur no-
 velli Togati) sub gravi aliquo cu-
 stode primo procedebant in forum,

G fese-

seque Populo ostendebant ; brachium tamen dexterum modestiae causa exerere e Toga eis non licebat , sed inclusum sub Toga ferre debebant , ut notat Cicero pro **Caelio** : *Nobis quidem annus erat unus ad cobibendum brachium Toga institutum , ut exercitatione ludoque campestri tunicati uteremur . Hinc passim vi- deas in nostris Picturis Tyrones hosce Toga penitus ad os usque involutos . Potissimum vero honoribus celebritas ista colebatur , tum privatorum exultatione , cum etiam publica religione , nam licet quovis tempore , & die , dummodo non nefasto , Toga tribui posset , invaluit tamen mos , ut Decembri inter Saturnalia , ut refert Macrobius , aut Ianuario dum Liberi Patris festa agerentur , ut testatur*

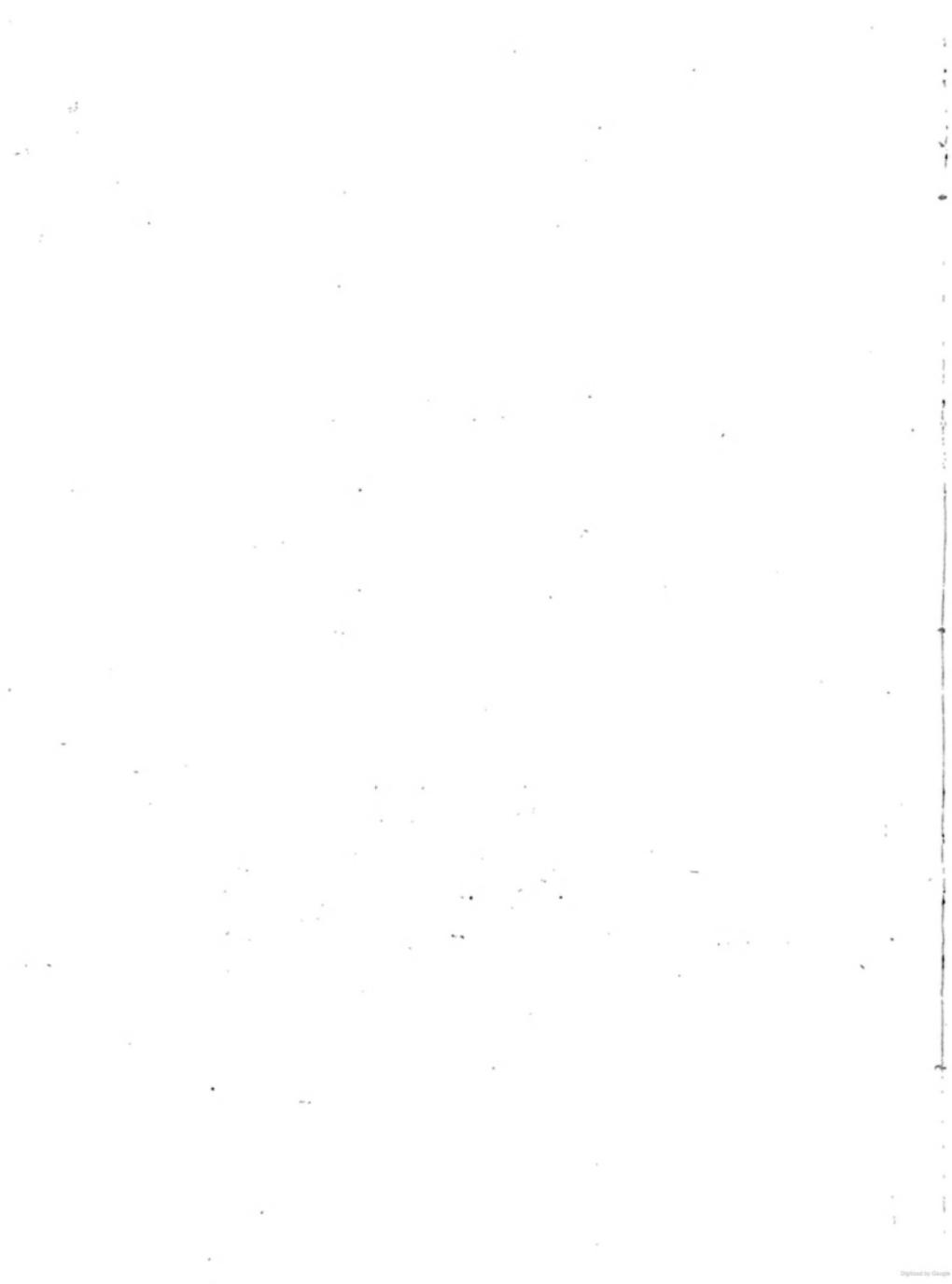

Altera Facies Vasis.

C. Mariani Perus. del.

F. Allegri in.

statur Ovidius, solemnissimis tunc diebus, & laetitia redundantibus, communiter Toga traderetur. Ita ipse Fastorum 3.

*Restat ut inveniam quare Toga libera detur
Luciferis pueris candide Bacche tuis.*

V I.

Vides igitur in Tab. II. geminas Matronas sacrum aliquod perficientes supra ramusculum vitis humi depactum, & virescentem, quarum una nescio quid, fortasse thus, aut aliquid aliud redolens spargit supra viticulam Genio pueri sacram. Solebant enim Etrusci, deinde & Romani, diebus quibusdam auspiciatissimis, sponsarium nempe, natalium, & cum

To-

Togam traderent natis ; surculum aliquem felicis arboris humi conferere , sacram Genio infantis , aut adolescentis , illumique diligenter enutrire , & sovere , veluti sedem ipsius Genii , ut si stirps ista viridis cresceret , spem optimam de filio conciperent . Huius instituti frequentiam testantur exempla obvia in nostris picturis ; confirmat vero Donatus in vita Virgilii , referens in illius Vatis nativitate morem hunc fuisse servatum :

Siquidem virga pipula more Regionis in puerperiis eodem statim loco depacta , ita brevi coacta , ut multo ante satas populos adaequarit : quae arbor Virgilii ex eo dicta , atque consecrata est , summa gravidarum , & soverarum religione suscipiemum ibi , & solventium vota . Nec mirum , cum Mantuani soboles Thuscorum essent . Supra arbuculum

sculum sacram globus cernitur , nempe praetexta Diis domesticis dedicata , mulier vero administra articulam sustinet , unde vel nova Toga detracta est , vel in qua praetexta est recondenda . Loculi vero , ubi Dii familiares servabantur , plerumque rotundi erant in pariete , ut circularis figura Coelum imitaretur . In adversa parte huius Picturae , caeremonia iam exata , Paterfamilias Tyronem suum ante aram Deorum familiarium alloquitur , & praeceptis civilis vitae sedulo informat , ut frequenter alibi cernitur . Idem parens de more baculo innititur , ut fere semper observatur , nam in Saturnalibus ex vetere instituto id gestamen deferebant , ut refert citatus Macro-

H bius:

bius ; nec dubito quin id etiam usurpatum fuerit in festis Bacchi, nam saepe animadverti virgas hæc frondentes apparere, ut ex recenti vite rescißlæ videantur.

V I I.

Ad idem sacrum pertinet Pictura Vafis tertii , nec a priore admodum differt . In prima fronte Materfamilias circa cultum alterius arbusculæ versatur , & libamina quaedam in illius verticem spargit , & quodammodo consecrat , sive dedicat Genio Tyronis sui . Notandum in hoc etiam scheme Matremfamilias libare nuda manu , absque Patera , nam tribus tantum digitis thura infundebantur , sive

N.º III.

Vas EtruscuS Altitudinis Palmorum duo Rom.

C. Mariotei Perus. del:

*F. Allegriu*ini* inci:*

N.º III.

Altera Facies Vasis.

C. Mariucci Perug. del.

F. Allegri inci.

five id fieret in foco , five ubi vis
oporteret . Ovid. Fastor. 2.

Et digitis tria thura tribus sub limine ponit.

Hic pariter suspensus conspicitur
globus praetextae . Rosa insuper ,
& geminae vittae , quarum usus
maximus fuit in sacris arboribus ,
quae vittatae fere semper nuncu-
pantur . Symmachus :

*Et quae sumificas arbor vittata lucernas
Suflinuit , eadis ultrici recisa securi.*

Loquitur enim de Lucis sacris ,
in quibus arbores universae reli-
giose erant . Alterum vero Vasis
latus mysticum aliquid spirat , Ge-
nio ipso tamquam huic operi in-
tersit palam inducto , quod solemine
erat Etruscis Pictoribus , qui aeti-
bus humanis divina saepe intermi-
scabant . Stat Mater innixa crate-
ri ,

ri , quo in balneo usq; est ad si-
lium abluendum , cuiusmodi plu-
ra vidimus inter Picturas hasce
Lib. 1. & 2. Nec temere suspicor
Matrem in hac Pictura ostentare
ipfi Genio praesenti labrum , ex quo
lotus filius , veluti novus homo
profilierat . Illa etiam tamquam
praesente Numine flabellum faciei
anteponit ex quodam veluti obse-
quio ; timor enim invaluerat mor-
tem illi imminere , qui oculos in
Deos intenderet . Formam eandem
saepe videoas in nostra Collectio-
ne . Arborem quoque sinistra manu
constringit , illam fortasse usque a
pueri nativitate confitam , eidem
que Genio sacram , & annuo cul-
tu prosequutam , quae deinde in-
staurata solemnitate praetermitti
non

non poterat. Interim Genius ipse conspicuus , & aliger peplo suo insidens , & pateram ultro porrigens sacra sibi oblata excipere , & rata habere confirmat. Sub latere ipsius cymbalum conspicitur lactitiae instrumentum , & Baccho gratissimum , non dissimulans quo festo , quove tempore solemnitas ista celebretur .

Haec omnia Perusinis Proceribus eo libentius commemoranda duxi , ut post tot saecula mores suos patrios recognoscant , videantque simul quo studio , & cura filios suos educarent , quos in imperium Patriae , & in exemplum clarissimi Populi enutrirent .

Plura humanae vitae officia , quibus Etrusci nostri aetatem suam veluti

¶ XXXVIII. ¶

veluti per sectiones dividebant ; contemplati sumus adumbrata in tribus hisce Vasculis, & veluti universae vitae epilogum exposuimus , ut munus Maximo , ac Sapientissimo Principi reservatum compendiariis lineamentis institutionem universam cultissimae illius Nationis exhiberet. Ast unum defuit , idque potissimum , Mors , quam magnificentissime per allegorias significatam , in tertio Picturarum Etruscarum Volumine . brevi prodituro publicae luci expone-
mus.

F I N I S .

VA1
1515255